
ODGOJ I OBRAZOVANJE U DJEČJIM VRTIĆIMA

Jasna Peklić i Dinka Vujatović

Dječji vrtić „Markuševac Zagreb, Hrvatska,

jasna.peklic@zg.t-com.hr

djecji.vrtic.markusevec@zg.t-com.hr

SAŽETAK – *Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva je pedagoške godine 2008./09. pokrenuo projekt „Dječji tjedan poduzetništva“ u dječjim vrtićima RH. Tijekom protekle dvije godine projektom je bilo obuhvaćeno sedam dječjih vrtića. Projektni tim u sastavu: Vitimir Tafra, predsjednik Upravnog odbora Obrazovnog sustava „Zrinski“, Zdravko Tkalec, ravnatelj Akademije „Petar Zrinski“, Jasna Peklić, ravnateljica DV „Markuševac“ i Dinka Vujatović, pedagoginja DV „Markuševac“ je osmislio, sudjelovao u realizaciji i proveo evaluaciju pokrenutog projekta.*

Cilj projekta „Dječji tjedan poduzetništva“ je bio senzibilizacija društva o potrebi odgoja i obrazovanja za poduzetništvo od najranije dobi, te stvaranje poduzetničkog ozračja koje će, kroz igru i različite aktivnosti primjerene dječjoj dobi, omogućiti djeci stjecanje nekih osnovnih poduzetničkih znanja, vještina i stavova

Potreba za ovakvim projektom proizašla je iz novog Nacionalnog okvirnog kurikulumu za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi a kojem je jedan od osnovnih ciljeva usklađenost s potrebama i razvojnim ciljevima hrvatskog društva i razvojnim potrebama pojedinca. Jedna od osam temeljnih kompetencija za cjeloživotno obrazovanje koje je odredila EU, a obrazovna politika RH prihvatila i navodi ih u Nacionalnom okvirnom kurikulumu je inicijativnost i poduzetnost. Ta se kompetencija odnosi na sposobnost pojedinca da ideje pretvori u djela te uključuje stvaralaštvo, inovativnost, inicijativnost, timski rad, nenasilno rješavanje sukoba, planiranje projekta radi ostvarivanja

cilja te znanja i vještine potrebne za pokretanje društvenih i tržišnih djelatnosti. Naglasak je stavljen na očekivana odgojno-obrazovna postignuća u koja ulazi i razvoj poduzetničke kompetencije.

Ključne riječi - dječji vrtić, poduzetništvo, senzibilizacija

UVOD

Suvremena strategija obrazovanja temelji se na načelu cjeloživotnog učenja. Obzirom da znanja stečena u tradicionalnom obrazovnom sustavu zastarijevaju, uočena je potreba za uvođenjem novih sadržaja i poticaja u postojeći odgojno-obrazovni sustav. U okviru Operativnog plana poticanja malog i srednjeg poduzetništva koji je Vlada Republike Hrvatske prihvatila 2. travnja 2009. godine, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva (MINGORP), koje sustavno podupire razvoj poduzetništva i poduzetničke kompetencije, pokrenulo je projekt „Obrazovanje za poduzetništvo“ koji se provodi u suradnji s poduzetničkim centrima, poduzetničkim inkubatorima, obrazovnim i srodnim institucijama po županijama kontinuirano od 2002. godine. Prepoznavši referentnost Obrazovne grupe Zrinski, MINGORP joj je povjerio realizaciju provedbe projekta „Dječji tjedan poduzetništva“ – senzibilizacija učenja za poduzetništvo u dječjim vrtićima i osnovnoj školi. U projektnom timu za provođenje projekta u predškolskim ustanovama svoje mjesto su našli specijalisti s obrazovnog, ekonomsko-poduzetničkog područja iz Visoke škole za ekonomiju, poduzetništvo i upravljanje Nikola Šubić Zrinski, a iz predškolskog odgoja, iz dječjeg vrtića Markuševac (Zagreb).

Potreba za ovakvim projektom potvrđena je i u novom Nacionalnom okvirnom kurikulumu za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi, a kojem je jedan od osnovnih ciljeva usklađenost s potrebama i razvojnim ciljevima hrvatskog društva i razvojnim potrebama pojedinca. Jedna od osam temeljnih kompetencija za cjeloživotno obrazovanje koje je odredila EU, a obrazovna politika RH prihvatila i navodi ih u Nacionalnom okvirnom kurikulumu je inicijativnost i poduzetnost. Ta se kompetencija odnosi na sposobnost pojedinca

da ideje pretvori u djela te uključuje stvaralaštvo, inovativnost, inicijativnost, timski rad, nenasilno rješavanje sukoba, planiranje projekta radi ostvarivanja cilja te znanja i vještine potrebne za pokretanje društvenih i tržišnih djelatnosti. Naglasak je stavljen na očekivana odgojno-obrazovna postignuća u koja ulazi i razvoj poduzetničke kompetencije.

CILJEVI I ZADAĆE PROJEKTA

Cilj projekta „Dječji tjedan poduzetništva“ koji se provodio 2010. i 2011. godine u 7 dječjih vrtića RH je bio senzibilizacija društva o potrebi odgoja i obrazovanja za poduzetništvo od najranije dobi, te stvaranje poduzetničkog ozračja koje će kroz igru i različite aktivnosti primjerene dječjoj dobi omogućiti djeci stjecanje nekih osnovnih poduzetničkih znanja, vještina i posebno stavova.

Zadaća projektnog tima je bila osmisliti na koji način senzibilizirati za poduzetništvo ne samo djecu, već i odgojitelje, roditelje, kao i lokalnu zajednicu, te na koji način djeci približiti osnovne ekonomske i poduzetničke pojmove (nabava, proizvodnja, prodaja, prihod, potrošnja, dobit i dr.) na njima prihvatljiv i razumljiv način.

TIJEK PROJEKTA

Naš sveukupan razvoj temelji se na pomacima u znanju ali i na promjeni uvjerenja i ponašanja. Dijete spoznaje sebe i svijet oko sebe praktičnim djelovanjem i interakcijom sa sredinom koja ga okružuje, odnosno putem poruka koje prima iz okoline. Djecu treba percipirati kao inteligentna i kompetentna mala bića koja uče čineći i surađujući s drugima i koja su sposobna samoorganizirati vlastite aktivnosti. Iz toga razloga treba im ponuditi raznovrsne izvore znanja kroz mijenjanje i bogaćenje materijalnog konteksta u skladu s humanističkom razvojnom koncepcijom, jer na taj način potičemo prirodan proces učenja.

Jedan od prirodnih načina učenja jest i rad djece na projektu, način rada gdje odgojitelj ne vodi nego potiče djecu, a takav način rada primjenjivao se u provođenju projekta „Dječji tjedan poduzetništva“. Projektni pristup nalaže svakom odgojitelju izradu početnog nacrtu tj. okvirni smjer razvoja projekta koji je prema potrebi promjenjiv, a ovisi o interesu djece. Djeca rukovođena vlastitim interesom biraju određenu temu koju će istraživati, a uloga odgojitelja je da im osigura resurse potrebne za projekt, da ih potiče na razmišljanje, na raspravu, zaključivanje i na suradnju,

odnosno razmjenu mišljenja s drugom djecom. Odgojitelj promatra i dokumentira tijek projekta (fotografije, video i audio zapis, zabilješke dječjih izjava, zajedno s djecom izrađuje informativne plakate). Nastala dokumentacija ima višestruko značenje, od poticanja djece na raspravu i prisjećanja na važne momente projekta, pa preko praćenja razvoja tijekom projekta do njegove evaluacije i prezentacije roditeljima, sustručnjacima i lokalnoj zajednici.

U okviru projekta „Dječji tjedan poduzetništva“ proveli smo vlastito istraživanje kojim smo obuhvatili roditelje i odgojitelje. Obje skupine smo anketirali i prije i poslije provedbe projekta. Na temelju dobivenih rezultata, sa zadovoljstvom možemo konstatirati da smo ostvarili postavljeni nam cilj tj. da smo senzibilizirali sudionike projekta o potrebi odgoja i obrazovanja za poduzetništvo, koji su bili izuzetno zadovoljni sudjelovanjem u istom te nam dali podršku za daljnji razvoj projekta. Iz rezultata anketa odgojitelja vidljivo je da su osvijestili potrebu za dodatnim ekonomskim znanjima, što bi trebao biti jedan od aspekata daljnjeg razvoja projekta, kao i širenje u smislu većeg obuhvata sudionika.

U projektu je u dvije godine sudjelovalo 436-oro djece i 231 odgojiteljica, a 246 roditelja je sudjelovalo u našem istraživanju koje smo proveli prije i poslije realizacije programa aktivnosti.

2009./10.g. u projekt su bila uključena 4 vrtića RH:

- DV „Markuševac“, Zagreb,
- Centar za predškolski odgoj Vinkovci, DV „Stribor“,
- DV „Biokovsko zvonce“, Makarska,
- DV „Zraka sunca“, Križevci.

2010./11.g. u projekt su bila uključena 4 vrtića RH:

- DV „Markuševac“, Zagreb,
- DV „Ciciban“, Šibenik,
- DV „Olga Ban“ Pazin,
- Centar za predškolski odgoj Osijek, DV „Sjenčica“.

Provođenje projekta „Dječji tjedan poduzetništva“ podrazumijevalo je osmišljavanje, planiranje i metodičku pripremu djeci atraktivnih aktivnosti, u kojima su neposredno sudjelovala u:

1. Nabavi repromaterijala i opreme,
2. Proizvodnji proizvoda,
3. Prodaji proizvoda,
4. Raspodjeli prihoda (prihod umanjen za troškove je dobit), dodjeli „plaće“,
5. Potrošnji,
6. Promotivnim aktivnostima,
7. Upoznavanju karakteristika novca,
8. Suradnji s lokalnom zajednicom.

Provođenje projekta „Dječji tjedan poduzetništva“ podrazumijevalo je osmišljavanje, planiranje i metodičku pripremu djeci atraktivnih aktivnosti, u kojima su neposredno sudjelovala u:

1. Nabavi repromaterijala i opreme,
2. Proizvodnji proizvoda,
3. Prodaji proizvoda,
4. Raspodjeli prihoda (prihod umanjen za troškove je dobit), dodjeli „plaće“,
5. Potrošnji,
6. Promotivnim aktivnostima,
7. Upoznavanju karakteristika novca,
8. Suradnji s lokalnom zajednicom.

1. Nabava repromaterijala i opreme

U suradnji s roditeljima i lokalnom zajednicom djeca i odgojiteljice su nabavili sirovine za proizvodnju. Dogovorili su se da će za preuzete sirovine troškove namiriti tek nakon prodaje proizvoda. Organizirane su interesantne posjete (mlinu, ribarima, vinogradu, pekari, voćnjaku, cvijetnjaku) u kojima su se djeca upoznala s različitim zanimanjima.

2. Proizvodnja proizvoda (stvaranje nove/dodane vrijednosti)

Putem zanimljivih posjeta u lokalnoj zajednici i sudjelovanjem roditelja u aktivnostima djece, djeca su se upoznala s proizvodnim procesom. U vrtićima su djeca, prema vlastitom izboru i mogućnostima, sudjelovala u aktivnostima proizvodnje i stvarala nove vrijednosti (pekarski proizvodi, sušeno i ušćereno voće, mirisna ulja, nakit, košarice, glineno posuđe, drvene kućice, ukrasni magneti i dr.). Za potrebe aktivnosti vezanih uz proizvodnju formirani su neki novi centri aktivnosti kao aromateka, likovni atelier, lončarska radnja, pekara, srdelarnica, izrada košara i sl., a već postojeći obogaćeni novim poticajima.

3. Prodaja proizvoda

Uz podršku roditelja i lokalne zajednice, stvarna prodaja novonastalih proizvoda odvijala se u dječjim vrtićima i na gradskim trgovima. Djeca su sama dogovorila cijenu proizvoda i zajedno s odgojiteljima ih prodavala, pri čemu je bio naglasak na komunikaciji i kulturnom ophođenju. Osim stvarne prodaje, djeca su se svakodnevno igrala prodaje i kupovine u novonastalim centrima aktivnosti (pekari, slastičarni, tržnici, trgovini).

4. Raspodjela prihoda

Djeca su zajednički dogovorila cilj tj. u koju svrhu će raditi i tako zaraditi novac, te na koji način će novac biti utrošen. Osvijestili su da sve što su dobili prodajom proizvoda nije zarada, te da prvo trebaju podmiriti troškove sirovina i proizvodnje. Ostatak prihoda kao ukupnu (bruto) dobit tada mogu rasporediti na odgovarajući način. Budući da su se sredstva za početnu nabavu sirovina osigurala posudbom, dogovoreno je da se dio stečenih sredstava ostavi za sljedeću proizvodnu aktivnost kao princip osiguranja obrtnih sredstava za novi ciklus proizvodnje.

5. Potrošnja

Nakon toga je svaki vrtić rasporedio ostatak dobiti na način koji su zajednički

dogovorili: jedan dio položili su u banku i otvorili štednu knjižicu, darovali u humanitarne svrhe, otišli na izlet ili u posjetu, kupili igračke za grupu i sl., a vrlo je važno istaknuti da je svako dijete osobno bilo nagrađeno kako bi neposredno osjetilo nagradu za uloženi trud.

Izuzetno vrijedne su bile opservacije i dječje rasprave, odnosno na koji su način djeca vrednovala sebe i druge:

Kada naše proizvode prodamo, što će biti zarada?

- Novac koji smo posudili moramo vratiti.
- Zarada je ono što nam ostane.

Kako možemo raspodijeliti zaradu?

- pola meni, pola tebi,
- svakome po 10,
- svakome koliko je radio,
- treba dobiti malo više novaca tko se više trudio, a manje novaca tko se manje trudio
- treba podijeliti novce po hrpama, damo tetama a ostalo nama
- onaj tko je izmislio treba dobiti jedan dio, a ostalo svi

6. Promotivne aktivnosti

Promotivne aktivnosti pratile su provođenje projekta od samoga početka. Zajednički su izrađivani plakati putem kojih su roditelji i lokalna zajednica obavještavani o svakodnevnim aktivnostima i događanjima u vrtiću. Djeca su, zajedno s

odgojiteljicama, smislila pjesmice, reklame i druge načine kojima su promovirala svoje proizvode i skretala pozornost javnosti. Fotografiranjem i video zapisima dokumentirane su dječje aktivnosti, a na završnim događanjima projekta bili su prisutni i predstavnici različitih medija.

U dječjem vrtiću Sjenčica iz Osijeka, u okviru promotivnih aktivnosti, pokazali su zavidan stupanj inovativnosti te poduzetnosti napisavši i uglazbivši pjesmu i propagandnu poruku koju su, između ostaloga, emitirali u redovnom programu Radio Osijeka tijekom cijelog vremena trajanja projekta.

Pjesma: „MALI PODUZETNIK”

Tekst napisala i pjesmu uglazbila Tajana Balatinac, suradnica za glazbenu kulturu

MNOGO TOGA ŽELIM, ALI IPAK NEMAM
PA SE NOVCE JA ZARADITI SPREMAM.
SAD ĆU NAPRAVITI SAM BAŠ SVE ŠTO MOGU,
JER SE RADU UČI VEĆ OD MALIH NOGU.

REFREN:

ŠTO JE PODUZETNIK? TO JE ČUDNA RIJEČ.
PITAM MAMU, TATU ONI ĆE MI REĆ':
„AKO NEŠTO RADIŠ, ONDA TVOJ RAD NEŠTO VRIJEDI,
NOVCE TI ULOŽI ILI BOLJE ŠTEDI!”

VEĆ SAM NAPRAVIO PROIZVOD JA SVOJ,
REKLAMU STAVIO I NA NJOJ KONTAKT BROJ.

EVO, KUPCI ZOVU, ČEKAM VAŽNU STRANKU,
SVE ŠTO ZARADIM NOSIT ĆU U BANKU.

Za Radio Osijek snimili su i reklamu za projekt „ZLATNE RUKE“ autorice Hamire Perković, odgojiteljice:

U „ZLATNIM RUKAMA“
VJERUJTE NAM LJUDI
SVATKO SE NA SVOJ
NAČIN TRUDI.
ZA MAMU, TATU
I SUSJEDU KATU.
ZA SVAKOG PONEŠTO
IZRADIT ĆEMO VJEŠTO.
LAVOVI, TIGROVI
I OGRVICE RAZNE
NAŠE SU POLICE
ZBOG PRODAJE PRAZNE.
I ZATO DOĐITE U
DJEČJI VRTIĆ SJENČICA
SJENJAK 8, OSIJEK
ILI NAZOVITE NA BROJ 031 574 644.

7. Karakteristike novca

U formiranom centru banke, pošte, trgovine i tržnice djeca su se kroz simboličku igru imala prilike upoznati s novcem i njegovim karakteristikama (izgled, vrijednost, namjena). Izrađivale su se novčanice, štedne knjižice, kartice za bankomat, a u posjeti pravoj banci bili su upoznati s postupkom otvaranja štedne knjižice.

8. Suradnja s lokalnom zajednicom

Poseban naglasak je stavljen na suradnju s lokalnom zajednicom, kako užom (u vidu već navedenih posjeta malim poduzetnicima) tako i širom. U manjim sredinama povezanost lokalne zajednice s vrtićima je bila izraženija u sudjelovanju, organizaciji i realizaciji projekta čemu je dan važan medijski prostor. Ipak, najveći je odaziv bio od strane roditelja koji su aktivno sudjelovali u svim fazama projekta.

ZAKLJUČAK

Kao posebnu vrijednost provođenja projekta naglašavamo stvaranje poduzetničke atmosfere koja podrazumijeva bogat i poticajan prostorno materijalni i socijalni kontekst koji je djeci omogućio samoinicijativno i samoorganizirano učenje kroz igru. Osnovne ekonomske pojmove potrebno je integrirati u suvremeni kurikulum, koji je humanistički i razvojno orijentiran, a baziran na suvremenim spoznajama.

Literatura

Strategija učenja za poduzetništvo 2010.-2014., Vlada Republike Hrvatske, 2010.g.

Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje, Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta, 2010.g.

Slunjski, E. (2008). Dječji vrtić zajednica koja uči. Zagreb, Spektar media

THE ENTREPRENEURIAL LEARNING FOR KINDERGARTEN

Jasna Peklić and Dinka Vujatović

Abstract - Ministry of Economy, Labour and Entrepreneurship started a project in the kindergartens of Croatia called "Children's Entrepreneurship Week" in the year of 2008/09. In the last two years this project has covered seven kindergartens. Project team that participated in realization and evaluation of the undergoing project consists of: Vitomir Tafra, president of the Board of the educational system „Zrinski“, Zdravko Tkalec, principal of the Open University „Petar Zrinski“, Jasna Peklic, principal of the kindergarten „Markuševec“ and Dinka Vujatovic, a pedagogue in the kindergarten „Markuševec“. The goal of the project was raising awareness of society about the need for education for entrepreneurship from an early age of a child, and creating entrepreneurial environment that will enable children to acquire basic entrepreneurial knowledge, skills and attitudes through play and various activities appropriate to children's age. The need for such projects came from the new National Curriculum Framework for pre-school education and general compulsory and secondary education, in which one of the main goals is to achieve balance between the needs and development goals of Croatian society and individual development needs. One of the eight basic competences for a long-term education provided by the EU are initiative and entrepreneurship, which were accepted by the educational policy of the Republic of Croatia and included in the National Curriculum Framework. This refers to the ability of an individual to turn ideas into actions and includes creativity, innovation, initiative, teamwork, peaceful resolution of conflicts, planning the project in order to realize goals and the abilities and the skills necessary for the activation of social and market services. The emphasis is on the expected educational results and development of the entrepreneurial competence.

Ključne riječi - Kindergarten, Entrepreneurship, sensitization